

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 13:00 uur d.d. 27 mei – 13:00 uur d.d. 28 mei

(Financien) | Met input van VWS, RIVM, J&V, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie **10.2e**

NB: de ringen staan onderaan

Samenvatting

- De voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Artsen voor Longziekten en Tuberculose (Nvalt), Leon van den Toorn, waarschuwt dat duizenden Nederlanders die corona hadden, mogelijk blijvend letsel houden aan hun longen. Volgens hem onderschatten veel patiënten de gevolgen van corona.
- Om de verspreiding van het coronavirus te bestrijden is goede ventilatie in publieke ruimtes "van cruciaal belang". Dat stellen natuurkundigen en medisch onderzoekers van de UvA in een onderzoek waarbij onder meer gebruikgemaakt is van laserlicht.
- De ontslagboete blijft deels bestaan in het nieuwe NOW-steunpakket. De boete verdwijnt in principe, maar geldt wel voor bedrijven die zonder overleg met de vakbonden grotere ontslagrondes van meer dan twintig werknemers uitvoeren. Bedrijven krijgen in het nieuwe steunpakket ook een hogere compensatie voor vaste lasten. De nieuwe NOW loopt voor een periode van 4 maanden tot 1 oktober.
- Opnieuw veel aandacht voor de slachthuizen, nadat een slachthuis in Apeldoorn werd gesloten door de veiligheidsregio omdat na de afspraken van dinsdag, toch niet aan de veiligheidsmaatregelen werd voldaan.
- Over het algemeen reageren sportscholen positief op het nieuws dat ze eerder open mogen gaan. Sommige sportschooleigenaren zijn nog wat sceptisch of het op 1 juli daadwerkelijk gaat gebeuren, volgens brancheorganisatie NL-actief hen is de branche klaar om al op 1 juni veilig te heropenen.

Karakterisering berichtgeving

- Het nieuws over de slachthuizen en de reacties van sportscholen domineren. Met het debat vandaag over het tweede NOW-steunpakket voor bedrijven, gaat ook aandacht uit naar het steunpakket en ontwikkelingen rond de ontslagboete.
- Ook is er blijvende aandacht is er voor ondernemers in de toerisme- en recreatiesector: hoe bereiden zij zich voor op het Pinksterweekend en de zomervakantie?
- Gistermiddag en vanochtend wordt het nieuws over de uitwerking van de aanvullende middelen cultuur neutraal opgepakt door verschillende (online) media. NRC next benadrukt dat ruim de helft van de 300 miljoen euro gaat naar instellingen die reeds langdurig subsidie ontvangen van het Rijk.
- AD: 'Hoe verder Nederland van het slot gaat, hoe ingewikkelder het lijkt te worden'. Aan de hand van zeven vragen leidt de krant de lezer door het 'coronadolhof' heen.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtoffers

- Het aantal Nederlandse coronapatiënten op de IC's is met 1 gestegen naar 189.
- Uit cijfers van het ROAZ blijkt dat er geen coronapatiënten meer op IC's van Groningse ziekenhuizen liggen.

Identiteiten

- Bij twee leerkrachten van katholieke basisschool Don Bosco in Dordrecht is het coronavirus vastgesteld. Dat bevestigt de GGD. De school is uit voorzorg tijdelijk dicht. Drie medewerkers met milde klachten worden op het virus getest. De uitslag wordt donderdag verwacht.

Schade

- Duizenden Nederlanders die corona hadden, houden mogelijk blijvend letsel aan hun longen. De longinhoud kan duidelijk minder worden en de opname van zuurstof is in ernstige gevallen veel slechter dan normaal. De voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Artsen voor Longziekten en Tuberculose (Nvalt) Leon van den Toorn wijst erop dat het virus en de reactie van het lichaam daarop permanente schade aan de longen

kan veroorzaken. Hij verwacht dat er 'mogelijk duizenden mensen in Nederland zullen zijn die door corona kampen met blijvend letsel aan de longen'. Bij de groep mensen die niet op corona zijn getest, maar het virus waarschijnlijk wel hebben gehad, zullen de problemen mogelijk minder ernstig zijn, maar ook daar is volgens Van den Toorn blijvende schade mogelijk. Ook heeft hij in de afgelopen maanden gezien dat patiënten vaak longembolieën krijgen, stolselvorming in de longvaten.

- De werkloosheid is in april toegenomen van 2,9 naar 3,4%, aldus cijfers van CBS en UWV. Waarschijnlijk ligt dit percentage nog veel hoger, doordat werklozen die niet zoeken naar werk niet worden meegeteld.
- Uit een nog niet gepubliceerde enquête van Bouwend Nederland blijkt dat 64 procent van de infrabouwers nu al te maken heeft met verslechterde marktomstandigheden.
- Volgens brancheorganisatie Bovag melden vrijwel alle autoverhuurbedrijven een omzetverlies. Het gemiddelde verlies ligt op ongeveer 50%. Ruim 40% verwacht mensen te moeten ontslaan.

Scenario's

- De economie van de eurozone zal dit jaar naar verwachting sterker krimpen dan eerder gedacht. De Europese Centrale Bank houdt nu rekening met een krimp tussen de 8 en 12%.
- Tienduizenden werknemers in de detailhandel moeten volgens CNV zo snel mogelijk om- en bijscholing krijgen. Dit moet voorkomen dat zij niet werkloos raken als modeketens om gaan vallen.
- Het CBR en rijsscholen melden dat het halen van je rijbewijs waarschijnlijk duurder wordt vanwege de coronacrisis.

Informatiebehoefte

- Via de social kanalen van minister De Jonge komen vragen binnen over het testbeleid: Testen bij alle mogelijke symptomen, of alleen bij luchtwegklachten en koorts? Waarom niet testen of iemand het gehad heeft? Betaal je de test van je eigen bijdrage? Mag ik me laten testen terwijl mijn symptomen komen door een chronische aandoening?
- Uit een onderzoek met laserlichttechnieken, uitgevoerd door wetenschappers van de Universiteit van Amsterdam, de Cardiologie Centra Nederland en het Amsterdam UMC, blijkt dat kleine hoestdruppeltjes vaak minutenlang in binnenruimtes blijven zweven, vooral waar niet of slecht wordt geventileerd. Daarom is goede ventilatie in publieke ruimtes van cruciaal belang om verspreiding van het coronavirus te bestrijden. Grote druppels vallen volgens de onderzoekers binnen een seconde naar de grond, maar kleine druppeltjes doen daar erg lang over. De onderzoekers ontdekten dat die zelfs meerdere minuten in de lucht kunnen blijven hangen. Nadat iemand heeft gehoest, duurt het ongeveer vijf minuten voordat het aantal kleine druppeltjes in de lucht zelfs nog maar gehalveerd is.
- Onderzoek van ONL toont dat de eerste Tozo-regeling (zonder partnerinkomenstoets) voor 51% van de zzp'ers onvoldoende was om in het levensonderhoud te voorzien. Voor de tweede ronde Tozo, dus met partnerinkomenstoets, verwacht 81% dat de noodsteun onvoldoende is.
- Op sociale media is veel aandacht voor de vele zzp'ers die door overheden worden ingehuurd en het feit dat zzp'ers de eerste klappen van de crisis hebben opgevangen en niet de bedrijven. FNV spreekt in een op sociale media veel gedeelde webinar de hoop uit dat ook werkgevers gaan inzien dat de vele flexibele contracten niet goed zijn voor mensen, samenleving en economie.
- Brancheorganisaties voor accountants signaleren dat steeds meer ondernemers druk uitoefenen op mkb-accountants om mee te werken aan het sjoemelen met aanvragen voor coronasubsidie. Daarbij gaat het onder meer om 'verschuiven van omzet' en uitstellen van betalingen. De druk om te sjoemelen zou komen door de aard van de NOW-maatregel.
- Uit cijfers van het CBS, blijkt dat vooral horecabedrijven een beroep doen op de TOGS-regeling. 26 procent van de bedrijven die een aanvraag deden op de TOGS-regeling, kregen deze ook uitgekeerd.
- Ondernemers in de reis- en toerismesector, de horeca, in de cultuur, sport en recreatie en de detailhandel zijn deze maand iets positiever over de verwachte omzet, personeelssterkte en het economisch klimaat dan in april, meldt het CBS.
- Volgens Autoriteit Consument en Markt (ACM) voldoen lang niet alle voucherregelingen aan de geldende afspraken. ACM heeft 180 voucherregelingen gecontroleerd van onder andere concerten, festivals, sportwedstrijden, evenementen en sportscholen. Zo wordt vaak niet de volledige waarde gedekt met een voucher.

- GroenLinks heeft het kabinet gevraagd of boeren- en streekmarkten onder voorwaarden weer open kunnen. Kamerleden vragen waarom er onderscheid wordt gemaakt met normale weekmarkten
- In aanloop naar het notaoverleg over OV, infrastructuur en corona vandaag uiten diverse belangenorganisaties hun wensen. De OV-bedrijven vragen om een gezamenlijk plan te ontwikkelen voor het herstel van de ov-sector na deze crisis. Reizigersvereniging Rover wil dat er snel een exit-strategie komt waarmee het OV de komende tijd weer stapsgewijs terug kan keren naar een normale situatie.
- Aanhoudende aandacht voor het boetebeleid. Wat te doen met onterecht uitgedeelde boetes is een vraag die centraal staat. Ook is er aandacht voor de weerstand in de Kamer tegen de gevolgen van een boete voor een eventueel strafblad.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Algemeen

- Veiligheidsregio Zeeland maakt zich zorgen over drukte in Zeeland op Tweede Pinksterdag.

Zorg

- De Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) meldt op basis van de verwijzingsdata door huisartsen van ZorgDomein en Dutch Hospital Data, dat sinds 13 maart het aantal oncologiepatiënten in ziekenhuizen met bijna de helft is afgenomen. Dit komt onder meer doordat bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker, borstkanker en darmkanker werd stopgezet. De NZa ziet het aantal verwijzingen inmiddels weer toenemen.

Arbeidsmarkt

- De ontslagboete bij het tweede NOW-steunpakket blijft deels in tact. Bedrijven die na 1 juni gebruik maken van de NOW, meer dan 20 werknemers ontslaan en daarvoor geen akkoord hebben met de vakbonden, krijgen een boete ter hoogte van 5% van het totale bedrag aan loonkosten dat ze van de overheid ontvangen. Eerder viel het kabinet kritiek ten deel toen het dacht aan het volledig schrappen van de ontslagboete.
- Het NOW-steunpakket wordt verlengd van 3 naar 4 maanden, waardoor het loopt tot 1 oktober. Ook gaat het bedrag omhoog dat werkgevers krijgen voor hun vaste lasten (tegemoetkoming vaste lasten, TVL), van 20.000 naar maximaal 50.000 euro. De hoogte hiervan hangt samen met het omzetverlies. Hiermee komt het kabinet tegemoet aan de wens van VNO-NCW, dat de eerdere tegemoetkoming te laag vond. Met het nu gesloten compromis hoopt het kabinet op brede steun voor de tweede ronde aan coronasteun.
- De ChristenUnie pleit voor de oprichting van een garantiestelsel voor bedrijven in crisistijd. Bedrijven die noodsteun willen tijdens een crisis, moeten eerder al hebben toegezegd dat zij maatschappelijk verantwoord ondernemen en zorgvuldig omgaan met de belangen van werknemers. Zij betalen dan een premie in goede jaren, in ruil voor steun in crisistijd. Bedrijven die gaan voor de belangen van de aandeelhouders kunnen dan niet bij de overheid aankloppen. Werken voor bedrijven die géén garantie aanvragen, wordt zo ook minder aantrekkelijk. De CU wil dat structureel wordt bepaald welke bedrijven de overheid redt en welke niet.

Economie en bedrijfsleven

- De nieuwe desinfectiezuilen van de Dutch Hygiene Company in Tilburg hebben geleid tot wereldwijde interesse. Het Nederlandse bedrijf is benaderd door vele klanten, waaronder het ministerie van Defensie.
- Consumenten lijken volgens een woordvoerder van ING meer geld te gaan sparen vanwege de economische onzekerheid als gevolg van het uitbreken van de coronacrisis. DNB komt vrijdag met cijfers voor Nederland. Cijfers van de nationale banken van een aantal Europese landen laten zien dat er na half maart in Italië, Frankrijk, het VK en Spanje nog eens uitzonderlijk veel geld extra op spaarrekeningen is gezet.

Versoepeling maatregelen

- Nog maar 41% van de tafels in restaurants is gereserveerd en bij cafés zijn er nog bijna helemaal geen reserveringen, blijkt uit een rondgang van BNR onder de drie grootste horeca-reserveringsplatforms.
- Hooguit 30% van de bezoekers van horeca en musea verwacht vanaf 1 juni weer een van deze locaties te gaan bezoeken. Dat blijkt uit onderzoek van Motivaction. Circa een derde verwacht de locaties minder vaak te bezoeken. Het bezoek aan restaurants en cafés is volgens deelnemers aan het onderzoek eerder 'op het oude niveau' dan het bezoek aan theaters, concertzalen en musea (30% vs. 18-19%).

Slachthuizen

- Een slachterij van Vion in Apeldoorn werd woensdag gesloten, nadat arbeidsmigranten arriveerden in busjes, waarin ze onvoldoende afstand konden houden. De zaak zorgt voor veel verontwaardiging in de sociale media. Het slachthuis ging vandaag weer open. Het personeel werd vervoerd met mondkapjes op en volop ruimte in de bussen.
- De snelheid waarmee dieren worden geslacht in grote slachterijen moet omlaag. Dat concludeert vakbond FNV na een enquête onder werknemers. De vleesproductie ligt nu zo hoog, dat het voor het personeel in slachthuizen vooralsnog onmogelijk is om 'coronaproof' te werken.

Weg

- Infrabouwers maken zich grote zorgen over de toekomst, ondanks het versnellingspakket. Bouwend Nederland vraagt daarom in aanloop naar het notaoverleg OV, infrastructuur en corona jaarlijks 1 miljard euro extra voor infra-investeringen. Daarnaast moet er meer worden geïnvesteerd in de digitale infrastructuur, OV-infrastructuur en klimaatadaptieve maatregelen.
- Met het versnellen van projecten kan de krimp in de infrasector dit jaar en komend jaar flink worden beperkt. Bovendien kunnen banen worden behouden. Dat stelt het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB) in het nieuwste rapport over het versnellen van infraprojecten.

Gemeenten

- Het kabinet trekt 566 miljoen euro uit voor gemeenten, provincies en waterschappen die door corona inkomsten zijn misgelopen en andere financiële schade hebben. Het geld is bedoeld om de dienstverlening naar burgers overeind te houden. Gemeenten trokken in april aan de bel omdat zij in geldproblemen komen.

Cultuur

- Uit een rondgang van NRC blijkt dat de meeste poppodia nog dicht blijven na 1 juni omdat het niet rendabel is open te gaan.

Gevangenis

- De vriendin van een gedetineerde in de gevangenis in Vught is een petitie begonnen voor het toestaan van bezoek van kinderen aan hun vader in de gevangenis.

Betekenisgeving

Zorg/welzijn

- De voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Artsen voor Longziekten en Tuberculose (Nvalt) Leon van den Toorn waarschuwt dat duizenden Nederlanders die corona hadden, mogelijk blijvend letsel houden aan hun longen. Volgens Van den Toorn onderschatten veel patiënten de gevolgen van corona.
- Conny Helder van de branchevereniging ActiZ stelt dat verpleeghuizen en instellingen zelf moeten bepalen wanneer er sprake kan zijn van eerdere versoepeling van de bezoekersregeling. Helder geeft aan dat we niet zo rigide aan de datum van 15 juli moeten vasthouden om de laatste stap in de versoepeling door te zetten. "De datum is nog ver weg en misschien zijn sommige locaties eerder toe aan versoepelingen."
- De Reanimatie Raad denkt dat de nieuwe richtlijnen voor reanimeren (geen mond-op-mondbeademing) mensenlevens gaat kosten. "Wij denken dat het in Nederland om 150 mensen per drie maanden gaat", laat de raad weten. De Hartstichting legt uit dat de richtlijnen zijn opgesteld omdat sommige burgerhulpverleners behoefte hadden aan handvatten. De stichting wil echter benadrukken dat het een advies is en dat de burgerhulpverlener zelf mag bepalen hoe hij de reanimatie uitvoert.
- Volgens textieldeskundige Leon Vaassen bieden veel mondkapjes die op de markt zijn gebracht geen bescherming, terwijl de verpakking dat wel zou beweren. Hij noemt de ongereguleerde verkoop 'zorgwekkend'. Vaassen is kritisch op de overheid, die deze handel mogelijk maakt
- Op basis van een eigen inventarisatie (in samenwerking met de Universiteit Leiden) zegt Unicef dat bij het opstellen van maatregelen door de Nederlandse politiek tijdens de coronacrisis onvoldoende rekening werd gehouden met de rechten en belangen van kinderen.

Arbeidsmarkt

- Het kabinet heeft zich door het sluiten van het compromis met de sociale partners over de ontslagboete verzekerd van brede steun voor het tweede NOW-steunpakket. Hiermee zou 'de kou uit de lucht' zijn in aanloop naar het Kamerdebat.
- De oppositie wil echter meer van het kabinet. GroenLinks wil dat grote bedrijven de ontvangen noodsteun terugbetalen als zij straks weer winst maken. PvdA wil de loonkostensubsidie optrekken van 90% naar 100% voor zwaar getroffen sectoren. SP eist het schrappen van de verlaging van de vennootschapsbelasting. Ook willen de partijen dat de door Koolmees aangedragen oplossing voor flexwerkers die geen aanspraak kunnen maken op WW of bijstand wordt aangepast. Zij vinden de toegangsdrempel te hoog en de uitkering te laag.
- De werkloosheid nam vorige maand toe van 2,9 naar 3,4%, aldus cijfers van CBS en UWV. Nooit eerder nam de werkloosheid zo snel toe. Volgens macro-econoom Marcel Klok van ING toont dit niet het echte probleem: veel werklozen zijn gestopt met zoeken naar werk, omdat zij denken dat de zoektocht kansloos is. Zij tellen niet mee in de officiële cijfers, omdat die kijken naar werkzoekenden. De ontwikkeling van het aantal werkenden binnen de beroepsbevolking is volgens hem een betere indicator: deze is in één maand met 160.000 gedaald.
- Rob Witjes (UWV) stelt dat vooral flexibele krachten en mensen met een tijdelijk contract hun baan hebben verloren. Hij verwacht dat dit ook zichtbaar is in de WW-cijfers van komende maanden. Volgens het UWV werkt een derde van de Nederlandse werknemers in sectoren waar het risico op baanverlies groot is. De grote ontslaggolf, met daarin ook vaste contracten, is nog niet zichtbaar volgens het UWV.

Economie en bedrijfsleven

- Volgens het Financieel Dagblad zit het sterk stijgende spaaroverschot het herstel van de Nederlandse economie in de weg. Hoogleraar Roel Beetsma van de UvA zegt daarover: "Het is een ongelukkige omstandigheid dat de crisis een extra impuls aan het sparen geeft. Voor een deel gedwongen door de lockdowns gaan we meer sparen op een moment dat dit de wereldeconomie niet goed uitkomt."

Steunpakket

- Kleine transportondernemers met één tot vijf vrachtwagens kunnen geen gebruik maken van het tweede steunpakket. Als toeleverancier van geraakte sectoren, missen deze ondernemers veel omzet. Ondernemersorganisatie Transport en Logistiek Nederland (TLN) vindt het ongelooflijk dat het kabinet hier geen oog voor heeft.

Sportscholen

- NL-Actief, de brancheorganisatie voor sportscholen, reageert met gemengde gevoelens op het besluit dat sportlocaties en sauna's onder voorwaarden op 1 juli open mogen. Liever had NL-Actief gezien dat de sport- en fitnesscentra al in juni open mochten.
- Het kort geding dat fitnessketen BigGym tegen de Nederlandse staat had aangespannen, gaat niet door. Directeur Jasper Otting vindt dat niet meer nodig. "Dit is hartstikke positief nieuws, we zijn er heel blij mee".

Evenementlocaties

- Evenementlocaties mogen op 1 juni open, maar er zijn maximaal 30 bezoekers toegestaan in het pand. 1 juli wordt dit mogelijk verruimd naar honderd. De haleigenaren zijn teleurgesteld. "Alles is aangepast. We kunnen nu al open voor meer dan honderd mensen." Woordvoerder Linda Engels: "Opengaan voor dertig man is voor ons sowieso niet rendabel. Sterker nog, we kunnen hier probleemloos meer dan 100 mensen binnen hebben, zonder dat de stromen elkaar kruizen. We hebben de ruimtes ingericht naar de anderhalvemetermaatschappij."

Cultuur

- Vijf belangenorganisaties uit de cultuursector reageren bezorgd op de kamerbrief van minister van Engelshoven over de invulling van de steun aan de sector. In een brief aan het kabinet schrijven ze: "Er is een grote groep van 30.000 zzp'ers die nu tussen wal en schip valt".

Spoor/OV

- De NS is klaar voor de 'coronadienstregeling' die vanaf 1 juni geldt, zegt de vervoerder woensdag in gesprek met NU.nl. De treinen, stations en fietsenstallingen zijn aangepast op de anderhalvemetersamenleving en voor medewerkers zijn mondkapjes en gezichtsschermen ingekocht.

Daklozen

- De Straatalliantie, een samenwerkingsverband van de Belangenvereniging Druggebruikers MDHG, de Daklozenvakbond en Bureau straatjurist, waarschuwt dat de toestroom van nieuwe dak- en thuislozen door de coronacrisis tot 'onoverzienbare problemen' leidt in de maatschappelijke opvang in Amsterdam.

Reacties op naleving regels

- Socioloog David Bos vindt het verbazingwekkend dat zoveel Nederlanders wél thuisblijven en snel hebben gereageerd op het advies van het kabinet. "Mensen zijn sociale dieren: als er gevaar dreigt, zoeken ze bescherming bij elkaar. Maar bij een virus moet je dat juist niet doen en dus ingaan tegen je instinct. Dat kost energie en na een poos word je dat zat".

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> • Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19 • Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen • Bedrijven getroffen door gevolgen van het virus of door maatregelen. • Ex-Covid-patiënten die ongemerkt blijvend (long)letsel houden.	<ul style="list-style-type: none"> • Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders • Familie van Nederlanders in getroffen landen • Werknemers en klanten van getroffen bedrijven • Zorginstellingen en personeel. • Sportschooleigenaars • Vion	<ul style="list-style-type: none"> • Algemeen publiek • Politici.